

Tertialrapportering per 30.04.2024

Stavanger kommune

Økonomisk status

Innledning

Årets første tertialrapport viser at trenden fra 2023 fortsetter, driftsutgiftene stiger mer enn driftsinntektene. Den rekordhøye bosettingen av flyktninger gjennom flere år på rad har satt et betydelig press på kommunen, både når det gjelder tilgang på boliger i kommunen, og kapasitet og kompetanse i tjenestene.

Forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2024 som ble fremlagt 14. mai innebærer ingen økte inntekter til kommunene. Høyere lønnsvekst må finansieres innenfor eksisterende rammer. Samlet ligger de budsjetterte frie inntektene i Stavanger kommune i øvre sjikt av hva som kan forventes. Dette øker risikoen for at inntektene må nedjusteres i siste halvdel av 2024 og at kommunens aktivitetsnivå på kort tid må justeres tilsvarende.

Avviksprognosene per 30. april 2024 viser et merforbruk på drift tilsvarende kr 442,2 mill. ved årets slutt. Det største avviket er på helse og velferd hvor sosialhjelpsutgiftene, utgiftene til brukerstyrt personlig assistanse og heldøgns tjenester er økende. Kommunedirektøren har satt i gang tiltak for å kunne redusere forventet merforbruk utover året og det er forventet ytterligere tiltak framover. Kommunedirektøren foreslår å justere budsjetterte driftsutgifter med kr 162,3 mill., hvor flyktningssituasjonen, lønnsreserven, enkelte lovpålagte tjenester og klima og miljøtiltak er prioritert. Dette innebærer at netto driftsresultatet reduseres med 0,5 prosentpoeng til 1 %.

Investeringsnivået øker til 15,5 % i 1. tertialrapport. Når investeringsnivået holdes høyt over tid, bidrar dette til å øke presset på driftsbudsjettet og krever ytterligere omstilling i driften. Nivået på egenfinansieringen av investeringene er på det laveste nivået på mange år. Egenfinansiering er 40,7 % etter endringene som foreslås i 1. tertial, som er under det vedtatte målet på over 50 %.

Finansielle måltall

En sunn kommuneøkonomi gjør at kommunen kan levere gode velferdstjenester til innbyggerne samt investere for framtiden. Kommuneloven stiller krav til finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. De finansielle målene er førende for kommunens økonomiske prioriteringer og skal bidra til en bærekraftig økonomi, ivareta kommunens handlefrihet og unngå at det over tid settes av for lavt beløp til å opprettholde kommunens formuesverdier i bygg og anlegg.

Forslaget til budsjettjusteringer i 1. tertial 2024 innebærer at måloppnåelsen for disposisjonsfond er i tråd med vedtatte mål. Netto driftsresultat og investeringsnivå i prosent av driftsinntektene endrer seg i negativ retning fra opprinnelig budsjett og ligger fortsatt under kommunens mål. Gjeldsgrad og egenfinansiering av investeringene er omtrent på samme nivå som opprinnelig budsjett og fortsatt under kommunens mål.

Finansielle måltall	Regnskap 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Forslag 1. tertial 2024	Mål
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene	3,1 %	1,5 %	1,0 %	>2 %
Investeringsnivå i prosent av driftsinntektene	17,2 %	14,2 %	15,5 %	<11-12 %
Investeringer, andel egenfinansiering	52 %	40 %	41 %	>50%
Gjeldsgrad, brutto lånegjeld (ekskl. startlån) i prosent av driftsinntektene	62 %	70 %	70 %	<60 %
Disposisjonsfond i prosent av driftsinntektene	12,6 %	13,8 %	13,1 %	>6 %

Tabell 1 Oversikt over finansielle måltall

Netto driftsresultat

I opprinnelig budsjett var netto driftsresultat på kr 214,5 mill. og 1,5 % av driftsinntektene i 2024. Kommunedirektørens forslag til budsjettjusteringer for 1. tertial vil redusere netto driftsresultat til 1 %, det tilsvarer kr 142,2 mill. Driftsutgiftene øker mer enn driftsinntektene og påvirker netto driftsresultat i negativ retning. Dette utfordrer kommunens evne til å sikre en tilstrekkelig egenfinansiering av investeringene.

Investeringsnivå

For å sikre en bærekraftig økonomistyring bør investeringsnivået ikke overgå målet på 11-12 % over tid. I 1. tertial foreslås en økning av investeringene på kr 194,7 mill., som øker budsjetterte investeringsutgifter til kr 2,35 mrd. Dette øker investeringsnivået fra 14,2 % i vedtatt budsjett til 15,5 %. Et høyt investeringsnivå øker presset på driftsbudsjettet gjennom økte rente- og avdragsutgifter, og krever ytterligere omstilling i driften for å nå målet for netto driftsresultat.

Egenfinansiering av investeringer

Nivået på egenfinansieringen av investeringene er på det laveste nivået siden årene 2010 og 2011. Egenfinansiering av investeringene utgjør 40,1 % i vedtatt budsjett, men øker til 40,7 % etter endringene som foreslås i 1. tertial. Dette er lavere enn målsettingen på 50 % egenfinansiering. For at det skal være mulig å nå målet om egenfinansiering, er det en forutsetning at kommunen har et solid netto driftsresultat.

Gjeldsgrad

Det er budsjettet med en vesentlig vekst i gjeldsgraden (ekskl. startlån) i 2024 som følge av høyt låneopptak. Budsjettet låneopptak (inklusive kommunale foretak) er på kr 1,34 mrd. i 2024. Basert på endelige regnskapstall for 2023 gir dette en tilhørende gjeldsgrad på 70 %. Det er per 1. tertial 2024 ikke lagt opp til endringer i lånerammen for investeringslån, gjeldsgraden vil fortsatt være på 70 % og vesentlig over måltallet på 60 %.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond gir kommunen en økonomisk trygghet og handlekraft til å møte den betydelige usikkerheten og risikoen som ligger i den samlede tjenesteutøvelsen og i investeringsprosjektene til kommunen.

Disposisjonsfond utgjorde 12,6 % av driftsinntektene ved utgangen av 2023.

Budsjettvedtaket for 2024 innebærer en samlet bruk av kr 44 mill. fra disposisjonsfond og kr 155 mill. i avsetninger til fondet, i hovedsak flyktningmidler til framtidig bruk. I tillegg vedtok bystyret å omdisponere kr 120 mill. fra generelt disposisjonsfond til klima- og miljøformål. Basert på endelige regnskapstall for 2023 gir dette et planlagt nivå på 13,8 % ved utgangen av 2024 (mens det var anslått til 12,4 % ved behandling av *Handlings- og økonomiplan 2024-2027*).

Kommunedirektøren foreslår å omdisponere kr 77 mill. av den planlagte avsetningen til flyktningfond til å finansiere investeringen i flere flyktningboliger. Økt bruk av klima- og miljøfondet er innarbeidet med kr 9,7 mill. slik at samlet bruk av fondet utgjør kr 28,5 mill. i 2024. Grunnet digitaliseringstiltak (kr 2,3 mill.) og humanitær støtte (kr 2,3 mill.), reduseres henholdsvis digitaliseringsfondet og det generelle fondet tilsvarende.

Kommunedirektøren foreslår at følgende disposisjonsfond utgår og midlene overføres til generelt disposisjonsfond i 2024:

- Disposisjonsfond til kompetanse i nye Stavanger (kr 3,2 mill.)
- Disposisjonsfond fra tidligere kommunale foretak (kr 2,3 mill.)
- Disposisjonsfond justeringsrett fra tidligere Rennesøy kommune (kr 2,5 mill.)

Forslagene i 1. tertial innebærer at fonds nivået i 2024 reduseres fra 13,8 % til 13,1 % av driftsinntektene. Herav utgjør det generelle disposisjonsfondet kr 201 mill. (1,4 % av driftsinntektene). Det betyr at dersom dagens usikkerhet i driftstjenestene, frie inntekter eller øvrig aktivitet i løpet av året må dekkes inn med mer enn dette beløpet, så vil også disposisjonsfond til ulike formål bli benyttet i finansieringen.

Disposisjonsfond	Regnskap 31.12.2022	Regnskap 31.12.2023	Anslag 31.12.2024	Andel av driftsinntekter 2022	Andel av driftsinntekter 2023	Andel av driftsinntekter 2024
------------------	------------------------	------------------------	----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Disposisjonsfond til ulike formål	1 241	1 544	1 681	8,9 %	10,5 %	11,7 %
Disposisjonsfond - generelt	911	318	201	6,5 %	2,2 %	1,4 %
Sum disposisjonsfond	2 151	1 862	1 882	15,5 %	12,6 %	13,1%

Tabell 2 Oversikt over disposisjonsfondet ved utgangen av 2022 og 2023, samt anslåtte nivåer ved utgangen av 2024, i tråd med vedtatt Handlings- og økonomiplan 2024-2027 og foreslåtte justeringer i 1. tertial. Alle beløp i hele millioner kroner.

Måltall i et styringsperspektiv

I en bærekraftig kommuneøkonomi er et høyt netto driftsresultat en forutsetning for et høyt investeringsnivå. Et fortsatt høyt investeringsnivå krever solide overføringer fra drift for å sikre tilstrekkelig egenfinansiering og begrense gjeldsveksten. Prognosene og foreslåtte budsjettjusteringer i denne tertialrapporten viser at driftsutgiftene fortsetter å stige mer enn driftsinntektene, og gjør det enda vanskeligere å prioritere tilstrekkelig egenfinansiering av investeringene.

For å nå vedtatte omstillingskrav og snu utgiftsutviklingen, må kommunen framover endre måten kommunen drives på. Allerede igangsatte tiltak på tjenestoområdene i kombinasjon med en fortsatt god økonomisk styring og budsjett disiplin er viktig framover for å holde de økonomiske rammene.

Flyktnings situasjonen

Stavanger formannskap vedtok i [sak 24/2024 anmodning om bosetting 2024](#) å bosette 750 flyktninger fra Ukraina og andre land, hvorav 15 enslige mindreårige flyktninger. Den rekordhøye bosettingen gjennom flere år på rad har satt et betydelig press på kommunen, både når det gjelder tilgang i boligmarkedet, og kapasitet og kompetanse i tjenestene. Det er første gang Stavanger har vedtatt et lavere antall enn anmodningen fra IMDi.

Budsjettet nivå for integreringstilskudd i 2024 er på kr 543,4 mill. Per 1. tertial er det mottatt tilskudd for termin 1, totalt kr 149,4 mill. Vedtak om antall bosettinger i år er på nivå med det som ble lagt til grunn for budsjettet i 2024. Samtidig er forventet integreringstilskudd for 2024 noe høyere enn lagt til grunn i *Handlings- og økonomiplan 2024-2027*. Inntektsbudsjettet foreslås derfor oppjustert med kr 32,6 mill. med bakgrunn i oppdatert informasjon om antall bosatte.

En ny gjennomgang av budsjettbehovet tilknyttet flyktnings situasjonen viser at det kan forventes høyere utgifter enn det som ble lagt til grunn i *Handlings- og økonomiplan 2024-2027*. Kommunedirektøren vil foreta en helhetlig gjennomgang av denne utviklingen frem mot neste tertialrapport og i ny informasjonssak til formannskapet i august.

Den nye gjennomgangen for året 2024 tilsier et økt budsjettbehov på kr 58,7 mill. i forhold til det som ble forutsatt i handlings- og økonomiplanen. Dette er en bekymringsfull utvikling som ikke vil være bærekraftig over tid. Korrigert for forventede merinntekter fra integreringstilskuddet er udekket

budsjettbehov på kr 26,1 mill. Kommunedirektøren vil følge utviklingen frem mot tertialrapport per 31. august 2024

Tjenesteområdene	Vedtatt budsjett 2024	Årsprognose 2024	Økt budsjettbehov
Helse og velferd	204 500	243 182	38 682
Oppvekst og utdanning	43 090	63 090	20 000
Bymiljø og utbygging	55 000	55 000	
Sum	302 590	361 272	58 682
Økt inntekt fra integreringstilskuddet		-32 600	-32 600
Udekket budsjettbehov			26 082

Tabell 3 Oversikt over vedtatt budsjett og økt budsjettbehov tilknyttet flykningssituasjonen, tall i tusen kroner

Den største utgiften til helse og velferd er utbetaling av introduksjonsstønning og sosialhjelp. Prognosene for året på disse to elementene beløper seg til totalt kr 212 mill. Dersom flykningene ikke kommer i arbeid, vil sosialhjelpsutgiftene mest sannsynlig øke mer enn kommunen har finansiering til via integreringstilskuddet. De øvrige forholdene er drift av flykningstjenesten, Nav og Mulighetssenteret. Det er også en betydelig vekst i utgifter til tolketjenester.

Utgiftene til oppvekst og utdanning er drift av Johannes læringscenter og botilbud til enslige mindreårige flykninger. Utgiftene i grunnskolene er sterkt økende. Johannes læringscenter gir undervisning til alle flykningene det første året. Svært mange elever er kommet ut i nærskolene og har krav på særskilt språkopplæring. Økt budsjettbehov til oppvekst og utdanning handler om dette forholdet i sin helhet. Dersom det frem mot 2. tertialrapport skulle vise seg at det går mot et mindreforbruk ved Johannes læringscenter, vil dette bli sett i sammenheng med dette budsjettbehovet. Det er heller ikke tatt høyde for et eventuelt mindreforbruk isolert sett i forhold til tildelt budsjett tilknyttet tilbudet til enslige mindreårige flykninger i barneverntjenesten.

Utgiftene til bymiljø og utbygging gjelder innleie av boliger til flykningene i det private boligmarkedet, samt administrasjon av ordningen. Flykningene betaler veiledende satser i henhold til retningslinjer for sosialhjelp til bosted, formannskapet [sak 70/2023 veiledende satser for sosialhjelp til bosted](#). Stavanger kommune subsidierer det mellomværende. Budsjettbehovet til dette forholdet beløper seg til kr 55 mill. for 2024 som er innenfor avsatte midler til formålet

Stavanger kommune er i ferd med blant annet å anskaffe modulbygg for å kunne bosette flykninger i egen regi og dermed redusere innleie fra det private marked.

Tabell 4 viser status og forslag til lavere fondsavsetning til flykningformål med kr 77 mill. som overføres fra drift til investering for å finansiere investeringsutgiftene til nye flykningboliger.

Disposisjonsfond til flyktningformål	Planlagt nivå
Saldo på fondet 31.12.2023	167,9
+ Planlagt avsetning (budsjett 2024)	137,4
- Forslag til redusert avsetning (1. tertial 2024)	-77
Sum foreslått nivå per 31.12.2024	228,4

Tabell 4 Disposisjonsfond til flyktningformål, tall i millioner kroner

Integreringstilskuddet oppjusteres med kr 32,6 mill. Disse midlene avsettes på sentral konto for å tildeles videre til tjenesteområdene. Budsjettbehovet presentert på de mest kostnadskrevende områdene er svært usikre så tidlig på året. Derfor anbefaler kommunedirektøren som hovedregel å budsjettjustere merutgiftene på tjenesteområdene i henhold til avvik per dags dato. Dette med unntak av der det er foretatt ansettelse med varighet ut året eller lenger.

Kommunedirektøren avventer til neste tertialrapport med å foreslå en eventuell reversering av fondsavsetningen tilknyttet økt budsjettbehov i driften.

Den betydelige økningen i sosialhjelpsutgiftene kombinert med subsidiering av boutgifter til flyktningene er svært bekymringsfull. Bruk av fondsmidler til investering i boliger til flyktninger vil mest sannsynlig føre til at boligutgiftene ikke vil ha den samme økningen som hittil.

For mer informasjon om de enkelte områdene se avsnittet under tjenesteområdene.

Driftsutgiftene stiger mer enn inntektene

Revidert nasjonalbudsjett 2024

Regjeringen la frem revidert nasjonalbudsjett for 2024 den 14. mai. I år kom det ingen oppgaveendringer for kommunene. Imidlertid er det foreslått at alle landets kommuner skal bidra med å finansiere manglende trekk i inntektsutjevning til Frøya kommune siste tre år. For Stavanger kommune betyr dette om lag kr 5 mill. i lavere rammetilskudd.

Anslaget for inntekts- og formuesskatt til kommunene er økt marginalt med kr 0,15 mrd. til kr 220,4 mrd. Dette øker årsveksten fra 4,6 % til 4,7 % for kommunene samlet. Endringen er ikke nærmere begrunnet.

Videre forutsetter revidert nasjonalbudsjett en uendret kommunal deflator på 4,3 %, ved at økt lønnsvekst justeres mot lavere prisvekst for kommunesektoren. Dette betyr at inntektsrammene til kommunene ikke økes.

Kommuneproposisjonen for 2025 og forslag til endret inntektssystem får ingen betydning for 2024-budsjettene og tertialrapportene, under forutsetning at toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester ikke fører til en tilbakevirkende kraft i 2024 for kommunene. Stortingets vedtak avventes.

Utvikling i sentrale og frie inntekter

Utviklingen i sentrale og frie inntekter gir rammer for prioriteringer i drift og investeringer. Status per 1. tertial er en oppjustering av inntekter fra eiendomsskatt og statlig integreringstilskudd, mens øvrige skatteinntekter og rammetilskudd foreslås uendret. Utviklingen i skatteinntektene per i dag er lavere enn forutsatt i budsjettet og tilsier at forventet inntektsnivå for frie inntekter samlet ligger i øvre sjikt. Det stor usikkerhet rundt skatteutviklingen og fortsatt tidlig på året. Nærmere vurderinger avventes til 2. tertial.

Samlet utgjør de frie inntektene (skatt og rammetilskudd) kr 10,64 mrd. i opprinnelig budsjett og oppdaterte prognoser tilsier kun minimale endringer. Kun tildelt prosjekt-skjønnsmidler foreslås justert da disse har tilhørende utgiftsposter på tjenesteområdene.

Frie inntekter	Regnskap 2023	Vedtatt budsjett 2024	Prognose per 1. tertial 2024	Forslag til budsjettendring 2024
Skatt	-7 171 940	-7 610 000	-7 610 000	0
Skattevekst i %	-0,5 %	6,1 %	6,1 %	
Rammetilskudd inkludert inntektsutjevning				
Rammetilskudd (inkl. skjønn)	-3 973 318	-4 126 752	-4 137 700	0
Inntektsutjevning	1 018 822	1 094 200	1 094 200	0
Prosjektskjønn	-3 570	0	-2 200	-2 200
Delsum	-2 958 066	-3 032 552	-3 045 700	-2 200
Sum frie inntekter	-10 130 006	-10 642 552	-10 655 700	-2 200

Tabell 5 Oversikt over frie inntekter i 2023 og 2024. Tall i tusen kroner

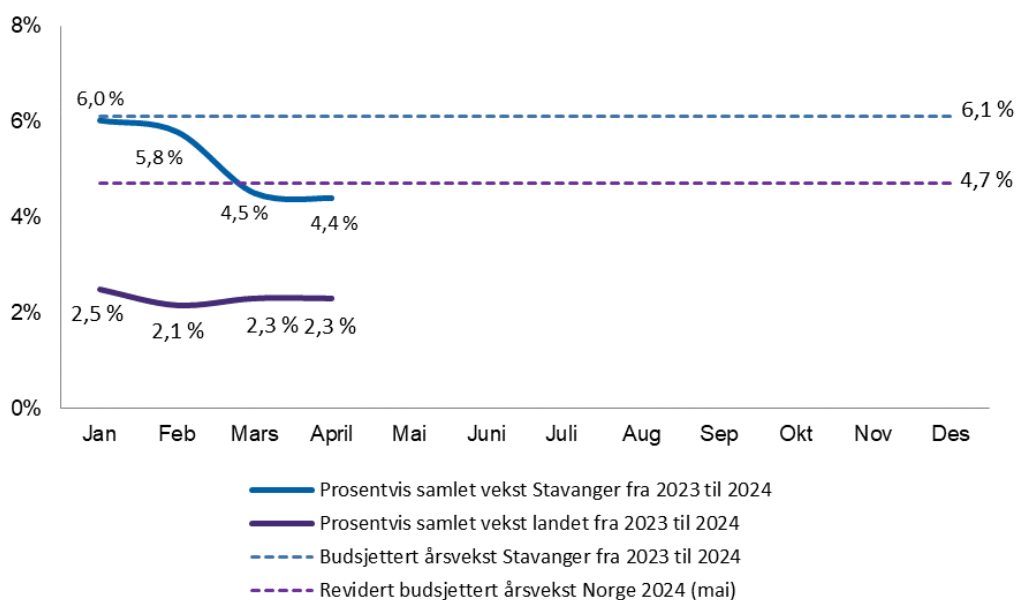
Rammetilskudd

Nedtrekket på kr 5 mill. som foreslås i revidert nasjonalbudsjett ses opp mot foreløpige merinntekter i forbindelse med opprinnelig vedtatt statsbudsjett for 2024. Budsjettforliket i desember førte til at gratis halvdagsplass på SFO også ble innført for tredje trinn. Utgiftene og inntektene rundt dette tiltaket vil bli vurdert nærmere i neste tertialrapport, når lokal etterspørsel og tjenesteleveranse er kjent.

Skatteinngangen

Skatteinngangen etter april utgjør kr 2,16 mrd. for Stavanger. Inngangen er kr 90,8 mill. (4,4 %) høyere enn på samme tid i fjor. Budsjetterte skatteinntekter utgjør en forventning om 6,1 % vekst sammenlignet med inntektene i fjor.

Skatteveksten for kommunene samlet utgjør 2,3 % etter april. ASSS-kommunene har en gjennomsnittlig skattevekst på 1,2 % etter april. Oslo, Bærum og Asker kommune har skatteinntekter som er lavere enn første tertial i fjor, mens øvrige kommuner har positiv vekst. Sandnes og Stavanger kommuner er blant de kommunene som drar opp snittet. Flere av ASSS-kommunene har budsjettert en høyere skattevekst enn hva de erfarer så langt i år.

Figur 1 Skattevekst hittil i år for Stavanger og landet sammenlignet med budsjettert årsvekst for Stavanger og nytt anslag for landet.

Stavanger kommune ser ut til å være mindre berørt av skatteflyktninger sammenlignet med storbykommunene Oslo, Bærum og Asker. Samtidig bidrar olje- og gassnæringen med et fortsatt høyt aktivitetsnivå i vår region, sammen med andre næringer. Foreløpig er økningen i konkurser relativt lav. Anslaget for oljeinvesteringene i 2024 er oppjustert, og oljeprisen har holdt seg høyt og over 75 dollar per fat i første tertial. Utbytte- og tilbakekjøpsprogrammet til Equinor ser i stor grad ut til å bli videreført i 2024, før det planmessig reduseres i 2025. Programmet har ført til noe høyere kapitalinntekter for eierne de siste årene, og dermed også bidratt til økte skatteinntekter i Stavanger kommune.

Skatteinntektene i år vil blant annet også bli påvirket av de personlige skatteoppgjørene for 2023. Skatteetaten vil bidra med bedre oversikt frem til neste tertialrapport.

Utviklingen i skatteinngangen i Stavanger er positiv, selv om lavere enn budsjettert. Det er forhold i dag som fortsatt taler for en sterkere skattevekst lokalt enn nasjonalt, samtidig som budsjettanslaget ser ut til å ligge i øvre sjikt.

Dersom skatteveksten i Stavanger eksempelvis blir 4,7 %, slik som anslått for landet, vil det bety kr 35-40 mill. i lavere inntekter i år (inkludert skatteutjevningen). Lavere skatteinntekter må finansieres samme år.

Inntektsutjevningen

Inntektsutjevningen er løpende og avhengig av både skatteinngangen lokalt og nasjonalt, samt innbyggertall. I vedtatt budsjett ble det lagt til grunn en høy lokal skatteinngang som forutsatte sterkere lokale vekst drivere for Stavanger enn landet. Dette innebar også et høyere nivå på inntektsutjevningen

for Stavanger. Den marginalt høyere nasjonale skatteveksten fra revidert nasjonalbudsjett bidrar til en marginal reduksjon i inntektsutjevningen for Stavanger. Nivået vurderes på nytt i forbindelse med 2. tertial 2024.

Utvikling i driftsutgifter

I 2024 fortsetter driftsutgiftene å øke mer enn driftsinntektene, i 1. tertialrapport øker driftsutgiftene med kr 162,3 mill. mens driftsinntektene justeres med kr 70 mill. Hovedårsaken til økte driftsutgifter er utgifter til flyktnings situasjonen, lovpålagte tjenester hos helse og velferd og store overføringer fra investering til drift. Kommunedirektøren har i 1. tertial vurdert at det ikke er handlingsrom til å prioritere og budsjettjustere for merforbruk på tjenesteområdene. Det er heller ikke funnet rom til å innarbeide politiske saker uten særskilt finansiering.

	Opprinnelig budsjett	Foreslått budsjettjustert	Budsjett inkl. foreslåtte endringer
Økonomisk oversikt - drift			
Sum driftsinntekter	-14 324,2	-70,0	-14 394,1
Sum driftsutgifter	14 386,6	162,3	14 548,9
Brutto driftsresultat	62,4		154,7
Netto finansutgifter	288,7	-20,0	268,7
Motpost avskrivninger	-565,6		-565,6
Netto driftsresultat	-214,5		-142,2
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:			
Overføring til investering	119,5	19,21	138,6
Avsetninger til bundne driftsfond	0,9		0,9
Bruk av bundne driftsfond	-17,4		-17,4
Avsetninger til disposisjonsfond	155,4	-77,0	78,4
Bruk av disposisjonsfond	-43,9	-14,4	-58,3
Dekning av tidligere års merforbruk	0		0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	214,5		142,2
Netto driftsresultat i prosent	1,5 %		1,0 %

Tabell 6 Kortversjon av økonomisk oversikt drift. Tall i millioner kroner.

Avviksprognosen for tjenesteområdene er et merforbruk på kr 442,2 mill. ved årets slutt, en negativ utvikling fra 2023. De største avviksprognosene er hos helse og velferd hvor det blant annet forventes et merforbruk på sosialhjelpsutgifter på kr 98 mill. og utgiftene til brukerstyrt personlig assistanse og heldøgns tjenester er økende.

Økende utgifter har også sammenheng med et svært høyt sykefravær som samlet er på 10,1 % i 1. tertial. Dette er spesielt krevende på områdene helse og velferd og oppvekst og utdanning hvor innleie av vikarer er en vesentlig del av utgiftsveksten.

Kommunedirektøren har på flere områder innen helse og velferd satt i gang tiltak for å redusere forventet merforbruk ut over året, og forventer at det settes inn ytterligere tiltak og arbeides

systematisk med omstilling i tiden som kommer. Detaljert informasjon om avviksprognoser og tiltak finnes i kapitlet *Økonomisk status tjenestoområdene*.

Endring i andre sentrale utgifter

Lønnsreserven

I statsbudsjett 2024 ble det signalisert en lønnsvekst på 4,9 %, og kommunedirektøren innarbeidet en lønnsvekst i tråd med dette i *Handlings- og økonomiplan 2024-2027*. Tariffoppgjøret i kommunesektoren endte på en økonomisk ramme på 5,2 %, som er samme ramme som frontfaget i industrien. På bakgrunn av dette anses lønnsreserven for lav, og det foreslås å innarbeide kr 15 mill. for å ivareta årets lønnsoppgjør.

Energiutgifter

Per april er strømforbruket til kommunen 5 % høyere enn på samme tid i fjor, mens strømprisen for samme periode er ned 15 % til 1,03 kWh for vår portefølje. Prissikringsstrategien er lik som tidligere med fokus på høy forutsigbarhet. Sikringsprosenten for systemprisen er 81 % og for områdeprisen er den 80 %. Uten strømforvaltningen ville den alternative strømprisen vært 1,45 kWh.

I *Handlings- og økonomiplan 2023-2026* ble budsjettet for 2024 styrket med kr 60 mill. som følge av de økte strømprisene. Per 30. april er det brukt kr 64,9 mill. på energiutgifter av et totalt årsbudsjett på kr 155,2 mill. eksklusiv selvkost. Det forventes at energiutgiftene vil ligge i intervallet fra kr 147,6 mill. til kr 176,2 mill. ved årsslutt. Mest sannsynlig anses en prognose på kr 161,9 mill. som vil tilsi et merforbruk på kr 6,7 mill. Prognosene er foreløpig relativt usikre både med hensyn på priser og forbruk. Kommunedirektøren foreslår derfor ingen styrking av budsjettet i forbindelse med 1. tertialrapport, men vil følge utviklingen tett frem mot 2. tertial.

Stavanger kirkelige fellesråd

Stavanger kirkelige fellesråd har fattet vedtak om å øke gebyrene til utenbys borgere ved kremasjon. Disse gebyrene vedtas av bystyret årlig i forbindelse med handlings- og økonomiplanen. Da vedtaket nå er midt i budsjettåret innarbeides et vedtakspunkt om fastsetting av nye gebyrer i denne saken.

Status investeringsprosjekter

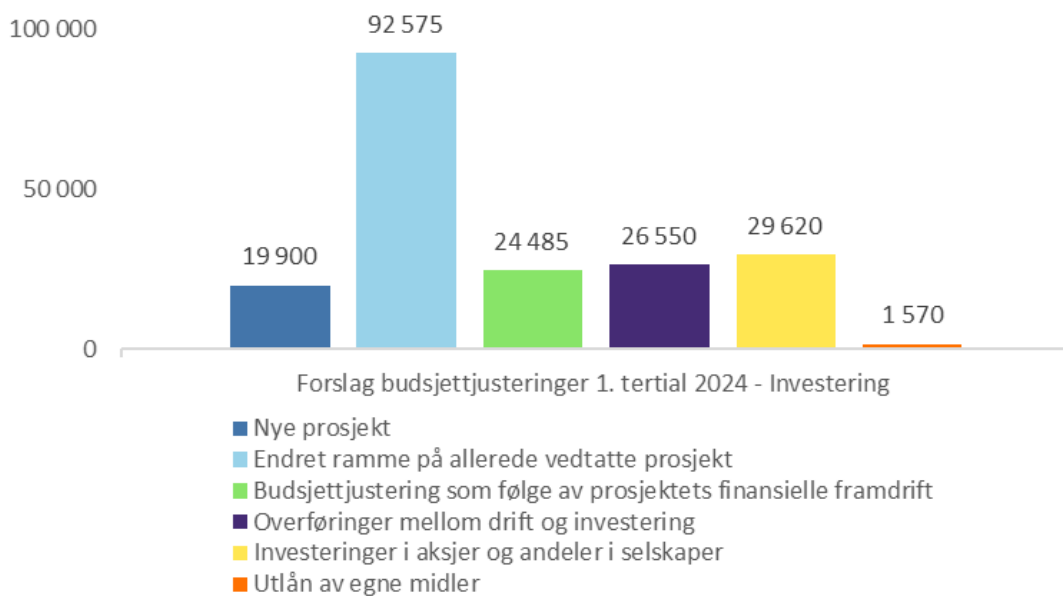
Ved utgangen av april viser investeringsregnskapet et forbruk på kr 568,6 mill. Det utgjør 26 % av årets budsjetterte investeringsutgifter, som er på totalt kr 2,16 mrd. Tilsvarende er det regnskapsført kr 424,8 mill. (21 %) av årets budsjetterte investeringsinntekter på totalt kr 2,06 mrd.

I 1. tertial er det foreslått en økning i investeringsutgiftene på kr 194,7 mill. Gitt den økonomiske situasjonen til kommunen og det høye investeringsnivået er det ikke funnet rom for å prioritere inn alle nye behov og prosjekter som ikke er startet opp. Blant disse prosjektene er oppstart av klubbhus på Vaulen og Lassa kunstgressbane. Det vil gjøres en ny vurdering i kommende handlings- og økonomiplan.

Omsorg + er et nytt konsept for Stavanger, med samlokaliserte omsorgsboliger som har fellesarealer og et døgnbemannet servicetilbud. Det er påbegynt et arbeid med å utarbeide en kravspesifikasjon. Kommunedirektøren vil vurdere finansiering i 2. tertial og *Handlings- og økonomiplan 2025-2028*.

For å finansiere de økte investeringsutgiftene økes blant annet bruk av lån med kr 102,5 mill. og kompensasjon for merverdiavgift med kr 17,5 mill. Kommunen inntektsfører også kr 8,7 mill. ved salg av andel av eiendom til Lervigskvartalet Butikkeiendom AS.

Budsjettjusteringene som foreslås for investeringsutgiftene fordeler seg som vist i tabellen under.

Figur 2 Fordeling av forslag til budsjettjusteringer investering 1. tertial 2024

Nye prosjekter

Det foreslås å budsjettjustere kr 19,9 mill. i nye prosjekter i 1. tertialrapport, blant annet for istandsetting av Cecilie Tvedts gate og tilrettelegging for Stolt-avdeling på Hafrsfjord skole. Leilighetene i Cecilie Tvedts gate ble kjøpt i desember og istandsettingen er nødvendig for å gjøre leilighetene klare for bruk. Behovet for boliger er stort og vil også gi kommunen inntekter når leilighetene tas i bruk. Cecilie Tvedts gate prioriteres derfor innarbeidet i tertialen. For Hafrsfjord skole er det behov for tilrettelegging for å kunne ta imot Stolt elever allerede høsten 2024.

Endret ramme på vedtatte prosjekter

Det forventes en kostnadsøkning på flere pågående prosjekter på til sammen 92,6 mill. Det gjelder blant annet på prosjektene *Gravlunder* (13,8 mill.) og *Ramsvigtnet* (26,3 mill.) som begge er vedtatt i formannskapet, samt *Strømvik Barnehage* (11,2 mill.).

Budsjettjusteringer som følge av prosjektets finansielle framdrift

Det foreslås budsjettjusteringer som følge av tidsforskyvninger og endret framdrift for prosjekter som pågår over flere år. Oppjusteringen av framdrift er noe lavere enn nedjusteringen av framdrift, slik at endringen totalt gir en reduksjon i investeringsbudsjettet på kr 28,2 mill.

Overføring mellom drift og investering

Det foreslås flere justeringer mellom drift og investering. Investeringsprosjekter styrkes med kr 85,2 mill., mens det overføres kr 58,6 mill. til drift. Dette inkluderer blant annet overføringer fra drift til investering til flyktningformål på kr 77 mill. Til sammen styrkes investeringsbudsjettet med kr 26,6 mill. I tillegg reduseres nivået på overføringene med kr 7,45 mill. som konsekvens av lavere netto driftsresultat. Investeringsbudsjettet styrkes dermed med kr 19,1 mill. ved overføring fra drift til investering.

Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Formannskapet har i [sak 26/2024 Kjøp av Lagårdsveien 13 og Lagårdsveien 17](#) vedtatt kjøp av en leilighetsblokk og en leilighet i Lagårdsveien. Kjøpet er utført ved kjøp av aksjer på kr 28,5 mill.

Låneportefølje og likviditetsforvaltning

Netto kapitalutgifter

På rentemøtet i mai vedtok Norges bank å holde styringsrenten uendret på 4,5 %. Slik utsiktene og risikobildet vurderes i [Pengepolitiskrapport 1/24](#) vil styringsrenten trolig holdes på dette nivået en god stund framover.

Pengemarkedsrenten (3 måneders NIBOR) var i snitt på ca. 4,7 % i 1. tertial 2024 (4,2 % i 2023). Netto kapitalutgiftene er i *Handlings- og økonomiplan 2024-2027* budsjettet til kr 630,7 mill. i 2024, basert på en gjennomsnittlig pengemarkedsrente på om lag 4,7 %. Stavanger kommune har en fastrenteandel på rundt 54 %, noe som bidrar til å redusere effekten av renteendringer. I tillegg er kommunens likviditet noe bedre enn det som ble lagt til grunn i *Handlings- og økonomiplan 2024-2027*. Netto kapitalkostnader justeres derfor for renteinntekter knyttet til bankinnskudd og rentebærende papirer. Samlet gir dette en netto inntekt på kr 20 mill.

Låneporteføljen

I henhold til kommunestyrets vedtak i [sak 63/2023 Årsbudsjett 2024 og Handlings- og økonomiplan 2024-2027](#), er det budsjettet med følgende lånerammer i 2024:

- Kr 1221,9 mill. til finansiering av egne investeringer
- Kr 300 mill. i startlån til videre utlån
- Kr 101 mill. i låneramme Stavanger utvikling KF
- Kr 20,6 mill. til Lervigskvartalet

Brutto lånegjeld per 31.12.2023	12 357
--	---------------

Låneopptak 2024	
Obligasjonslån, 15 års fastrente	700
Startlån, Husbanken	300
Avdrag	
Betalte avdrag 01.01-30.04	65
Avsatte avdrag 01.01-30.04	141
Brutto lånegjeld per 30.04.2024	13 151

Tabell 7 Status gjeld og avdrag per 1. tertial. Tall i millioner kroner.

Av kommunekassens låneramme på kr 1221,9 mill. for investeringslån, er det foretatt låneopptak på kr 700 mill.

Det er også budsjettert med en låneramme for startlån på kr 300 mill. Hele låneopptaket er foretatt per 1. tertial 2024. Til tross for markedets uttalte mangel på eiendommer for salg, har 57 husstander kjøpt egen bolig med startlån inneværende år. 10 av disse er husstander som kommer fra kommunal utleiebolig. Årets budsjetttramme er på kr 300 mill. med 1.tertial som referanse, er det grunn til å tro at årets aktivitet vil tilsvare fjorårets. Kommunedirektøren tilrår å øke startlånsrammen med kr 200 mill. i inneværende år.

Verdiskapning

I kapittel 6 i kommunens finansreglement vedtatt av kommunestyret 24. april 2023 framgår det at: «Langsiktige finansielle aktiva er den delen av kommunens finansielle eiendeler som i henhold til foreliggende prognoser, budsjetter og planer, ikke skal benyttes til drift, investering eller nedbetaling av gjeld de neste 48 måneder.»

Stavanger kommunes finansportefølje hadde en avkastning for 1. tertial 2024 på 3,3 %, mot 0,15 % i 2023. Referanseindeksen er opp 1,29 % for 1. tertial.

	1. tertial 2024	2023
Endring urealisert tap/gevinst	7,3	-49,4
Realisert gevinst	0,8	2,6
Direkte avkastning	16,6	42,1
Sum	24,7	-4,7

Tabell 8 Verdiskapning. Tall i millioner kroner.

Stresstest og avvik fra finansreglementet

I henhold til finansreglementet gjennomføres en stresstest for å beregne porteføljens mulige tapsrisiko og størrelsen på kursreguleringsfondet. Stresstesten viser en mulig tapsrisiko på porteføljen på kr 84,6 mill., mens kursreguleringsfondet er på kr 150,7 mill. Saldo på kursreguleringsfondet er følgelig tilstrekkelig til å dekke et mulig tap per 1. tertial 2024. Det er ikke observert noe avvik fra finansreglementets rammer ved utgangen av 1. tertial 2024.

Kredittrating

S&P Global publiserer to ganger i året en kredittrating av Stavanger kommune. I siste kredittrating som ble publisert i mai 2024, framkommer det at kommunen opprettholder kredittratingen på AA+/A-1+, med positive utsikter. S&P Global framhever blant annet kommunens sterke finansielle og budsjettmessige styring.

Kommunale foretak og selskap

Stavanger utvikling KF

I *Handlings og økonomiplan 2024-2027* vedtok bystyret et årsbudsjett for foretaket med et resultat på kr 1,3 mill. i 2024. Foretaket melder ved 1. tertial 2024 ingen vesentlige avvik for budsjettåret 2024, utenom budsjettert salg av eiendommer. I 2024 er det budsjettert med kr 19,25 mill. i netto salgsggevinst. Som følge av endringer i budsjettforutsetninger er det ventet at årets salg til eksterne aktører vi gi kr 12,7 mill. i netto gevinst.

Hovedlinjer i nytt budsjettforslag framgår av tabell 9.

Beskrivelse	Opprinnelig budsjett	Forslag til budsjettendring	Forslag til justert budsjett 1. tertial
Driftsinntekter	55 700	-600	55 100
Driftskostnader	50 850	5 950	56 800
Driftsresultat	4 850	-6 550	-1 700
Netto finansposter	3 600	0	3 600

Ordinært resultat	1 250	-6 550	-5 300
--------------------------	--------------	---------------	---------------

Tabell 9 Budsjett for Stavanger utvikling KF. Tall i tusen kroner.

Foretaket foreslår å justere budsjettet i tråd med forutsetningene, og finansiere redusert netto salgsgevinst på kr 6,55 mill. ved å omdisponere kr 5 mill. avsatt til utbytte, samt økt bruk av egenkapital med kr 1,55 mill.

Kommunedirektøren vil ikke tilrå å redusere utbyttekravet på kr 5 mill. En reduksjon i utbytte fra foretaket til bykassen vil måtte finansieres gjennom tilsvarende reduksjoner innenfor andre tjenesteområder. På bakgrunn av en samlet vurdering av den økonomiske situasjonen per 30. april 2024 anbefales det ikke å redusere utbyttekravet på nåværende tidspunkt. Det vil tas en ny vurdering i forbindelse med 2. tertialrapport 2024.

I 2024 har foretaket en vedtatt ramme for brutto investeringsutgifter på kr 180 mill. Foretaket forventer aktivitet i samsvar med budsjett og opprettholder investeringsnivået og tilhørende låneramme på kr 101 mill. i 1. tertial. Midlene fordeles i hovedsak til utbygging av overordnet infrastruktur i områdene Jåttåvågen og Atlanteren, gjennomføring av trafikksikkerhetsprosjekter i Hillevåg / Sandvikveien og strategiske kjøp.

Stavanger Parkeringselskap KF

Stavanger Parkeringselskap KF har i årsbudsjett for 2024 lagt til grunn driftsinntekter på kr 117,6 mill. og driftsutgifter på kr 98,2 mill. I tillegg er det budsjettert med netto finansutgifter på kr 1,3 mill. som gir et årsresultat på kr 18,1 mill. Per 1. tertialrapport foreslås det ingen budsjettendringer.

Stavanger Parkering KF melder om jevnt god aktivitet, og et resultat per 1. tertial på om lag kr 7,8 mill. Dette er kr 2,6 mill. høyere enn budsjett, og kr 1,6 mill. høyere enn på samme tidspunkt i 2023. Det forventes imidlertid vesentlige kostnader i løpet av året, blant annet knyttet til reparasjon og vedlikehold i flere parkeringshus, herunder et større prosjekt knyttet til P-Jorenholmen i 2024.

Per 1. tertial er driftsinntektene på kr 37,4 mill. som er 4,5 % under budsjett. Driftsutgiftene er på kr 29,5 mill., om lag 13 % under budsjett. Foretakets vurdering er at avviket primært skyldes sesongsvingninger, og at når planlagt vedlikehold kommer i gang vil kostnadene øke. Årsprognosen ligger derfor fast som budsjettert og det legges ikke opp til budsjettjusteringer. Stavanger Parkering KF forventer at målsettinger og budsjett innfris for 2024.

Lyse AS

Generalforsamlingen i Lyse AS fastsatte 24. april 2024 et samlet utbytte for regnskapsåret 2023 på kr 745 mill., hvorav Stavanger kommunes andel er på kr 340,7 mill. Dette er i tråd med budsjettert utbytte i *Handlings- og økonomiplan 2024-2027*.

Lervigskvartalet Butikkeiendom AS

Lervigskvartalet Butikkeiendom AS har til formål å eie seksjon som skal huse ny Rema-butikk i Lervigskvartalet. Kommunens aksjer (100 %) i selskapet skal overdras til ny eier i forbindelse med ferdigstillelse av seksjonen i 2024. Det er lagt til grunn at vederlaget for aksjene skal ta utgangspunkt i en omforent verdi av seksjonen på kr 38 mill. med tillegg (bankinnskudd, fordringer mv.) og fratrukk

(langiktig gjeld) for balanseposter. Stavanger kommune yter lån til selskapet for finansiering av andel av tomtekostnad og oppføringen av seksjonen. Kommunen vil ikke være kreditor overfor selskapet etter aksjeoverdragelsen. Dette kan sikres gjennom en kapitalforhøyelse i form av konvertering av gjeld før aksjeoverdragelsen eller at det avtales at gjelden skal innfris i forbindelse med aksjeoverdragelsen og dermed komme til fratregg fra vederlaget for aksjene. Det foreslås at kommunedirektøren gis fullmakt til å tilrettelegge for en slik kapitalforhøyelse dersom partene anser dette som mest formålstjenlig. Det legges til grunn at de to alternativene gir samme finansielle effekt for kommunen.

Marin Energi Testsenter AS

Stavanger kommune har en aksjeandel på 11,2 % i Marin Energi Testsenter AS. Selskapet har som formål å stille til disposisjon testfasiliteter for ny teknologi innenfor marin fornybar energi. På ekstraordinær generalforsamling den 8. mai 2024 ble det vedtatt en kapitalutvidelse på kr 5-10 mill. med tegningsfrist 21. juni 2024. Det foreslås avsatt kr 1,12 mill. til en eventuell deltakelse i kapitalforhøyelsen. Dette vil muliggjøre at Stavanger kommune kan opprettholde gjeldende aksjeandel. Det foreslås videre at formannskapet gis fullmakt til å ta stilling til en eventuell deltakelse i kapitalforhøyelsen i egen sak som fremmes for behandling den 13. juni 2024.

Rogaland brann og redning IKS

Rogaland brann og redning IKS har i løpet av 1. tertial 2024 arbeidet med å ferdigstille forslag til revidert brannordning. Brannordningen vil legges frem for behandling i representantskapet 29. mai 2024. Det forventes at den deretter oversendes eierkommunene for sluttbehandling. Kommunedirektørene vil samarbeide om innstillingen til by-/kommunestyrene. Brannordningen regulerer dimensjoneringen av virksomheten til Rogaland brann og redning IKS. Det vil av den grunn være viktig at bregne kostnaden knyttet til de ulike elementene i brannordningen, slik at effekten på framtidig tilskudd kan avklares før brannordningen sluttbehandles.

Kommunedirektørene har etter oppdrag fra representantskapet gjennomført et utredningsarbeid, der det blant annet er identifisert kostnadsdrivere og innhentet erfaringer fra andre brannvesen i landet. Utredningsarbeidet vil følges opp blant annet i kommende handlings- og økonomiplaner. Rogaland brann og redning IKS har videre varslet et behov for å gjennomføre strakstiltak ved stasjonen i Strand, for å ivareta krav fra Arbeidstilsynet knyttet til skille mellom ren og skitten sone. Dette vil gi selskapet en årlig økning i leie i størrelsesorden kr 0,1 mill. Det foreslås at økte leiekostnader i 2024 dekkes innenfor rammen av vedtatt tilskuddsnivå for 2024.

Finansiell risiko knyttet til utlån, garantier og selskap

Kommuner skal ha en sunn og langiktig økonomiforvaltning, samt en finans- og gjeldsforvaltning som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko. Kommuneloven stiller krav til kommuners rapportering om økonomisk stilling, utvikling og finansiell risiko. Dette omfatter også kommunens økonomiske forpliktelser og risiko overfor andre i form av blant annet startlån og andre utlån, kommunale garantier og kommunens strategiske eierskap.

Husbanken gir lån til kommuner for videre utlån av startlån, slik at personer med langvarige finansieringsutfordringer kan skaffe seg og beholde en egnet bolig. Stavanger kommune hadde per 31. desember 2023 totalt kr 3 047 mill. i startlån. Det er i henhold til vedtatt låneramme for startlån i 2024, gjennomført låneopptak på kr 300 mill. i 1. tertial. Kommunedirektøren tilrår videre en økning i lånerammen for 2024 på kr 200 mill. Det har vært en vesentlig økning i startlån de senere årene. For startlån har kommunen tapsrisikoen for de første 25 % før realisering av pant og Husbanken har

tapsrisikoen for et eventuelt restbeløp etter realisering av pantet. Tapsrisikoen vurderes løpende, blant annet som grunnlag for avsetninger for håndtering av framtidige tap. Tap på startlån har historisk vært svært lave og tapsrisikoen knyttet til gjeldende utlånsportefølje anses fortsatt som lav per 30. april 2024.

Kommuner kan stille garantier for virksomhet som drives av andre, hvis garantiene ikke innebærer en vesentlig økonomisk risiko eller stilles for næringsvirksomhet. Kommuneloven med forskrifter stiller strenge krav til risikovurderingene som skal foretas før det fattes garantivedtak. Stavanger kommunes garantiforpliktelser per 31. desember 2023 var kr 2 092 mill. Garantiforpliktelsene er i 1. tertial redusert i takt med nedbetaling av underliggende gjeld. I tillegg har en garantiforpliktelse på kr 8,9 mill. overfor Allservice Eiendom AS bortfalt i forbindelse med refinansiering av selskapets gjeld. Risikoen knyttet til gjeldende garantiportefølje anses som lav per 30. april 2024.

Garantien overfor Ferde AS som var på kr 1 875 mill. per 31. desember 2023, er den desidert største garantiforpliktelsen. Vegdirektoratet fattet nytt takstvedtak for rv. 13 Ryfast i 1. tertial 2024. Dette innebar en økning i takstene på 10 % og en reduksjon i rabatten for nullutslippskjøretøy fra 50 % til 30 % etter fratrukk av brikkerabatt. Formålet med takstøkningen var å sikre nedbetaling av prosjektet over 20 år som forutsatt. Takstvedtaket bidro derigjennom til å redusere risikoen for garantistene. Det er videre fremmet representantforsalg for Stortinget i 1. tertial, vedrørende tiltak som kan redusere bompengebelastningen for pendlere i rv. 13 Ryfast. Samferdselsdepartementet har i den forbindelse hatt dialog med garantistene Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune om mulige tiltak. Risikoen knyttet til garantiforpliktelsene har vært et sentralt tema i denne dialogen.

Stavanger kommune har videre et strategisk eierskap i et stort antall selskap. Kommunens finansielle risiko overfor selskapene er blant annet knyttet til framtidig kapitalbehov, nivå på utdeling av utbytte og garantiforpliktelser som følger av selskapenes ansvarsform. Det er per 30. april 2024 ikke registrert en vesentlig endring i risiko knyttet til kommunens strategiske eierskap. Marin Energi Testsenter AS har imidlertid informert aksjonærene i 1. tertial om et kapitalbehov i størrelsesorden kr 5-10 mill. for å sikre grunnlaget for videre drift. Stavanger kommune har en aksjeandel på 11,2 % i selskapet. Det vises til *Forslag til vedtak inkludert budsjettjusteringer* for nærmere omtale.

